

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA/NAOBRAZBE,
NAUKE/ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA/ŠPORTA
PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLA

EPM

**PREDMETNI ISPITNI KATALOG
ZA OPĆU Maturu**

Primjenjuje se od juna 2006. godine

1. UVOD

Eksterna matura u gimnazijama Tuzlanskog kantona se prvi put polaže 2006. godine. Predmetni katalog znanja za eksternu maturu iz predmeta EKONOMIJA, PODUZETNIŠTVO I MENADŽMENT namjenjen je učenicima koji su ovaj predmet izabrali za polaganje mature. Sadržaji koji su odabrani za ispitivanje i provjeravanje na maturi predstavljaju najvažnije programske sadržaje i osnova su za uspješan nastavak školovanja na fakultetima ekonomskog smjera. U katalogu je data i organizacija i ocjenjivanje ispita. Sadržaji su strukturirani tako, da omogućavaju ne samo provjeru znanja iz svih oblasti predviđenih katalogom već i provjeru sposobnosti učenika, te da povezuju znanja iz različitih segmenata privrede.

2. CILJ ISPITA

Ovim ispitom se želi provjeriti nivo znanja koji su učenici usvojili i sposobnosti koje su razvili u skladu sa ciljevima i zadacima postavljenim u proučavanju predmeta EKONOMIJA, PODUZETNIŠTVO I MENADŽMENT u toku školovanja u općoj gimnaziji. Fond sati ovog predmeta apsolviranih u toku školovanja relevantan je za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

2.1 Ispitni ciljevi

Učenici trebaju da:

- Poznaju temeljne znanstvene kategorije iz područja ekonomije, poduzetništva i menadžmenta;
- Imaju razvijenu sposobnost za razumijevanje uzajamnog dejstva ekonomskih kategorija i njihovog uticaja na organizacije;
- Usvojena znanja primjene praksi;
- Analiziraju i interpretiraju podatke do kojih su došli.

3. NAČIN POLAGANJA ISPITA I VRSTE PITANJA

3.1 Način polaganja ispita

- Ispit se polaže pismeno
- Polaganje ispita traje 120 minuta
- Ocjenjivanje na ispitu je eksterno
- Na ispitu se može raditi naliv perom ili hemijskom olovkom

3.2 Vrste pitanja

1. Alternativa – DA/NE
2. Dopuni rečenicu
3. Nađi «uljeza»
4. Pitanja izbora
5. Ispravi netačno
6. Pitanja problemskog tipa
7. Otvorena pitanja i nabranjanja

3.3 Dozvoljena pomagala

Pri izradi testa dozvoljena pomagala su digitron i geometrijski pribor.

Ukupan broj bodova za sve zadatke je maksimalno 100.

4. ISPITNI SADRŽAJI

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA	REZULTATI UČENJA
<p>1. DEFINISANJE, STRUKTURA I PRIRODA EKONOMIJE</p> <ul style="list-style-type: none">§ Predmet ekonomije kao nauke§ Definisanje ekonomije§ Područje ekonomije§ Makroekonomija i mikroekonomija§ Pozitivna i normativna ekonomija§ Ekonomski modeli i ekonomske tehnike	<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none">F Može definisati područje izučavanja ekonomske nauke kao i samu ekonomsku nauku.F Zna osnovne karakteristike ekonomske nauke i najvažnije ekonomske discipline koje proizilaze iz podjele ekonomske nauke.F Može razlikovati područje proučavanja mikroekonomije i makroekonomije.F Razumije ulogu ekonomskih modela i njihov teorijski i praktični značaj za izučavanje ekonomskih fenomena.F Može identifikovati najvažnije tehnike kojima se služe ekonomska nauka u proučavanju pojava iz područja ekonomije.
<p>2. UVOD U MIKROEKONOMIJU</p> <ul style="list-style-type: none">§ Ekonomski problemi§ Ekonomski sistem§ Evolucija ekonomskog sistema§ Ciljevi ekonomskog sistema§ Tok ekonomske aktivnosti	<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none">F Zna koji su to centralni ekonomski problemi kojima se bavi ekonomska nauka.F Razumije ulogu i značaj strukturnih elemenata ekonomskog sistema.F Može jasno identifikovati strateške i operativne ciljeve ekonomskog sistema.F Razumije proces ekonomskih aktivnosti, u smislu identifikacije pojedinih faza u tom procesu.
<p>3. OSNOVNI POJMOVI O PRIVREDI, PODUZETNIŠTVU I MENADŽMENTU</p> <ul style="list-style-type: none">§ Osnovni pojmovi u privredi§ Faze privređivanja§ Preduzeće (pojam i vrste)§ Reprodukција (pojam, vrste i elementi reprodukcije)§ Sredstva preduzeća i izvori sredstava (pojam i vrste)§ Troškovi reprodukcije (pojam i kriteriji podjele troškova)§ Rezultati reprodukcije§ Ekonomski principi reprodukcije	<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none">F Može nabrojati najvažnije pojmove koje ekonomska teorija koristi u objašnjavanju privrednih tokova.F Razumije značaj i ulogu preduzeća kao nosioca privređivanja i to: pojam i karakteristike preduzeća, njegove zadatke i elemente kao i vrste preduzeća.F Zna faze proste i proširene reprodukcije kao i elemente reprodukcije.F Može jasno identificirati razliku između pojedinih vrsta sredstava preduzeća, kao što su: fizička sredstva, finansijska sredstva, ljudski potencijali.F Zna razlikovati utroške i troškove. Uoči razliku između fiksnih, relativno fiksnih i

<ul style="list-style-type: none"> § Pojam i definisanje poduzetništva § Pojam i definisanje poduzetnika § Menadžment i okruženje 	<p>varijabilnih troškova, kao i razliku između pojedinačnih i ukupnih troškova.</p> <ul style="list-style-type: none"> F Nabrojati rezultate reprodukcije i istaći njihove osnovne atribute. F Jasno razgraničiti osnovne principe reprodukcije F Zna uloge koje je preduzetnik igrao u ekonomskoj teoriji, te na osnovu toga razumije značaj poduzetništva za razvoj društva. F Može na bazi osobina uspješnih preduzetnika dati definiciju preduzetnika. F Može razumjeti strukturne elemente definicije menadžmenta i na osnovu njih usvojiti definiciju menadžmenta.
<p>4. UVOD U MAKROEKONOMIJU</p> <ul style="list-style-type: none"> § Efekti privređivanja § Novac i akcijski kapital § Tržište § Globalizacija i razvoj 	<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> F Može uočiti važnost i mjerenje efekata privređivanja F Razumije šta se u okviru ekonomske teorije podrazumijeva pod pojmom «društveno (nacionalno) bogastvo»; F Zna razlikovati suštinu i značaj pojmova: društveni proizvod (GNP, GDP); nominalni i realni proizvod, nacionalni i raspoloživi dohodak; F Razumije pojam i funkcije novca; F Zna definesati pojam tržišta, zakon ponude i potražnje, pojam i karakteristike monopola, duopola, oligopola i dr. F Može definisati tržište vrijednosnih papira kao i pojmove povezane sa tržištem vrijednosnih papira kao što su: akcijski kapital, akcija, dividenda i sl. F Razumije uticaj globalizacije na razvoj pojedinih zemalja.
<p>5. ZAPOČINJANJE BIZNISA U MALIM PREDUZEĆIMA</p> <ul style="list-style-type: none"> § Definisanje malog preduzeća § Snage i slabosti malog preduzeća § Započinjanje biznisa - osnivanje novog preduzeća § Započinjanje biznisa-kupovina postojećeg preduzeća § Započinjanje biznisa – kupovina franšize § Ostali oblici započinjanja biznisa 	<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> F Zna nabrojati kriterije podjele preduzeća ma mikro, mala, srednja i velika. F Može razumjeti koje su to snage a koje slabosti malih preduzeća, te na osnovu toga shvatiti značaj i ulogu malih preduzeća u privredi. F Razumije etape u procesu osnivanja malih preduzeća, koji započinje poduzetničkom idejom a završava procesom registracije biznisa. F Zapamti motive prodavaca preduzeća kao i postupak kupovine preduzeća. U tom postupku uočiti važnost konsultacija sa eksperima iz područja računovodstva i prava i drugih znanstvenih područja. F Razumije dobre i lože strane započinjanja biznisa kupovinom franšize što će mu omogućiti shvatanje raširenosti obog oblika započinjanja biznisa u razvijenim zemljama kao i u tranzicijskim zemljama.

<p>6. PODUZETNIČKI PROJEKAT</p> <ul style="list-style-type: none"> § Pojam, namjena i vrste poduzetničkog projekta § Pisanje i prezentacija poduzetničkog projekta § Anatomija – struktura poduzetničkog projekta 	<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> F Zna kome je sve namijan poduzetnički projekat, odnosno ko su interni, a ko eksterni korisnici poduzetničkog projekta. F Uoči važnost stila pisanja i načina prezentacije napisanog poduzetničkog projekata zainteresiranim stranama kako bi, poduzetnik, zadobio njihovu podršku. F Bude upoznat sa strukturom poduzetničkog projekta, tj. sa sljedećim strukturnim dijelovima: naslovna strana; sadržaj; rezime; tržište i marketing; proizvodnja i tehnologija; organizacija, menadžment i zaposleni; financijski podaci i ocjena djelotvornosti projekta; prilozi.

Šifra Kandidata

juni, 2006. godine

EKONOMIJA, PODUZETNIŠTVO I MENADŽMENT

Uputstvo kandidatu:

Pažljivo proučite uputstvo.

Vrijeme izrade testa: 120 minuta.

Test popunjavajte perom ili hemijskom olovkom.

Počnite sa izradom testa, kada Vam dežurni nastavnik da potrebne upute.

Prilijepite kod, odnosno upišite svoju šifru (u okvir u gornjem desnom uglu).

Pomoćne radnje, u rješavanju zadataka, radite uz tekst zadatka.

Ocjenjivač neće uzimati u obzir dodatne listove.

Pišite čitko, ako pogriješite, napisano prekržite.

Pazite da Vaš rad bude pregledan i čitljiv.

Nejasni i nečitljivi zadaci neće se bodovati.

Svaki zadatak brižljivo provjerite. Rješavajte ih promišljeno.

Uzdajte se u sebe i svoje sposobnosti.

Broj bodova, koje možete osvojiti, je 100.

Prema broju osvojenih bodova, ocjene su:

<u>Osvojeni bodovi</u>	<u>Ocjena</u>
- od 0 od 39	1
- od 40 do 54	2
- od 55 do 69	3
- od 70 do 84	4
- od 85 do 100	5

Želimo Vam puno uspjeha.

TEST ZNANJA

iz
EKONOMIJE, PODUZETNIŠTVA I MENADŽMENTA

NAPOMENA: Na postavljena pitanja odgovorite zaokruživanjem riječi DA ili NE.
(tačan odgovor za svako pitanje nosi jedan 1. bod)

1. Ekonomski (privredni) sistem jedne zemlje čine sve organizacije i organi te zemlje, kojima je zadatak da sa ograničenim resursima u što većoj mjeri zadovolji potrebe i želje ljudi. DA ili NE ; (da)
2. Ekonomska stabilnost predstavlja stanje u kome ekonomija neke zemlje radi bez visoke inflacije, zu punu zaposlenost. DA ili NE ; (da)
3. U materijalne elemente proizvodnje ubrajamo sredstva za rad i rad. DA ili NE ; (ne)
4. Preduzeća koja se bave prometom roba na međunarodnom tržištu nazivaju se Špediterska preduzeća. DA ili NE ; (ne)
5. Reprodukcijska u širem smislu predstavlja stalno i neprekidno ponavljanje samo procesa proizvodnje. DA ili NE ; (ne)
6. Dobit na granici rentabiliteta ravna je nuli (0). DA ili NE ; (da)
7. Da li postoji razlika između dionice i akcije? DA ili NE ; (ne)
8. Proces oblikovanja i održavanja okruženja u kojemu pojedinci radeći zajedno u skupinama efikasno ostvaruju odabrane ciljeve, naziva se menadžment. DA ili NE ; (da)

NAPOMENA : Na postavljena pitanja, odgovorite dopunom istih
(tačan odgovor na svako pitanje nosi dva(2) boda)

9. Sredstva za rad i predmete rada zajedničkim imenom nazivamo (sredstva za proizvodnju)
10. Licenca je kakvo pravo ? (kupljeno)
11. Ako preduzeće ostvarenim prihodom može pokriti samo troškove poslovanja, onda kažemo da je poslovalo (na granici rentabiliteta)
12. Kada se cijena strane valute izražava u domaćoj, onda to nazivamo (deviznim kursom)
13. Dionice koje svojim vlasnicima garantuju određenu visinu dividende nazivaju se (privilegovane dionice)

NAPOMENA : Kod postavljenih pitanja pronađite uljeza i zaokružite slovo
ispred istog.
(tačan odgovor na postavljeno pitanje nosi dva(2) boda)

14. Metode kvalitativne ekonomske analize su :
 - a) indukcija,
 - b) dedukcija,
 - c) sinteza, i
 - d) kooperacija.(d)

15. Razlikujemo slijedeće sisteme obračuna amortizacije :
- a) vremenski sistem,
 - b) prostorni sistem, i
 - c) kombinovani sistem. (b)
16. Najpoznatiji ekonomski agregati su :
- a) društveno bogatstvo,
 - b) prirodno bogatstvo,
 - c) društveni bruto proizvod, i
 - d) nacionalno bogatstvo. (b)
17. Cijena dionica zavisi od :
- a) nominalne vrijednosti dionice,
 - b) visine dividendne stope, i
 - c) veličine dijela dohotka koji se daje dioničarima. (c)
18. Najčešće slabosti malog preduzeća su :
- a) mogućnost bržeg propadanja,
 - b) odsustvo društvene brige,
 - c) ogroman kapital,
 - d) nedovoljna informisanost, i dr. (c)

NAPOMENA : Kod navedenih pitanja izaberite tačan odgovor i zaokružite slovo ispred odgovora
(tačan odgovor na postavljeno pitanje nosi dva (2) boda)

19. Makroekonomski pristup izučavanja ekonomije polazi od :
- a) individualnih potrošača
 - b) ekonomskih akcija vlade
 - c) rada cijele ekonomije (c)
20. Proces pomoću kojeg se faktori proizvodnje pretvaraju u proizvode naziva se :
- a) kapitalizacija,
 - b) potrošnja,
 - c) proizvodnja,
 - d) alokacija resursa. (c)
21. Pod pojmom patent, podrazumijevamo:
- a) kupljeno pravo da se proizvodi neki proizvod,
 - b) naslijeđeno pravo da se proizvodi neki proizvod,
 - c) pravo pronalazača da proizvodi i prodaje svoj proizvod. (c)
22. Troškovi koji u svom ukupnom iznosu ostaju nepromijenjeni u odnosu na promjenu obima proizvodnje, nazivaju se :
- a) proizvodni troškovi,
 - b) direktni troškovi,
 - c) fiksni troškovi,
 - d) varjabilni. (c)
23. Računski postupak pomoću kojeg se vrši raspoređivanje troškova po proizvodima naziva se :
- a) amortizacija,
 - b) racionalizacija,
 - c) kalkulacija. (c)

24. Personalna metoda obračuna nacionalnog dohotka primjenjuje se :
- u procesu proizvodnje,
 - u fazi njegove raspodjele,
 - u sferi potrošnje. (b)
25. Zakonsko smanjenje količine plemenitog metala u novčanoj jedinici naziva se :
- inflacija,
 - devalvacija,
 - revalvacija. (b)
26. Preduzetništvo je presudno povezano i razvija se u :
- malim preduzećima,
 - velikim preduzećima,
 - malim i velikim preduzećima. (c)

NAPOMENA : Da bi tačno odgovorili na postavljena pitanja, neophodno je da navedete tačne odgovore, koji se traže pod navedenim slovima. (tačan odgovor za svako slovo nosi jedan (1) bod, a zbir bodova za svako pitanje zavisić će od broja tačnih odgovora na pitanje)

27. Prema djelatnosti koju obavljaju, preduzeća dijelimo na :
- preduzeća u oblasti (proizvodnje)
 - preduzeća u oblasti (razmjene)
 - preduzeća u oblasti (usluga)
28. Do povećanja dobitka može doći u četiri slučaja, i to :
- ako prihodi....., a rashodi..... (rastu, ostaju isti)
 - ako prihodi....., a rashodi..... (ostaju isti, opadaju)
 - ako prihodi..... brže od rashoda (rastu)
 - ako prihodi.....sporije od rashoda (opadaju)
29. Do započinjanja biznisa može doći na više načina, a najčešći su :
- (kupovina postojećeg preduzeća)
 - (osnivanje novog preduzeća)
 - (franšiza – frenčajz)
30. Najčešći korisnici preduzetničkog projekta su :
- (preduzetnici – nosioci projekta)
 - (potencijalni dioničari)
 - **finansijeri i kreditori-banke,kupci i dobavljači)**
 - (distributeri, dobavljači, kupci i dr.)
 - (partneri – suulagači)
 - (menadžeri i zaposlenici)
 - (državna uprava)
 - (državni fondovi)
31. Uspješan preduzetnik može biti onaj koji ima slijedećih šest osobina, i to :
- (inovativnost)
 - (razumno preuzimanje rizika)
 - (samouvjerenost)
 - (uporan rad)
 - (postavljanje ciljeva)
 - (odgovornost)

NAPOMENA : Slijedeća pitanja su koncipirana u vidu zadataka, koje treba pažljivo pročitati i pokušati tačno odgovoriti

32. Preduzeće je planiralo maksimalno proizvesti 1.000 pari cipela, a stvarno je proizvelo samo 720 pari cipela. Izračunati stepen korištenja kapaciteta. **(bodova-4)**
33. Nabavljena je mašina vrijednosti 20.000 km. Vijek trajanja mašine je 5 godina, stopa amortizacije za prvu godinu iznosi 10%, a za svaku narednu godinu raste po 5%. Izračunati stope amortizacije po godinama, iznose amortizacije po godinama, sadašnju vrijednost mašine i otpisanu vrijednost mašine. **(bodova-8)**
34. Preduzeće je proizvelo 80 kom. proizvoda "x", 120 kom. proizvoda "y" i 400 komada proizvoda "z". Za proizvodnju navedenih količina ostvareni su direktni troškovi za : proizvod "x"=200 km, za proizvod "y"= 150 km, i za proizvod "z"= 400 km. Ukupni indirektni troškovi za ovu proizvodnju iznosili su 450 km. Izvršiti raspored indirektnih troškova na svaki proizvod i izračunati cijenu koštanja svakog proizvoda. **(bodova-10)**
35. U DD."Krivaja" u 2004. god.proizvedeno je 10.000 kom. stolica i za taj obim proizvodnje angažovano je 400 radnika. U 2005.godini proizvedeno je 12.000 komada stolica, a ukupan broj angažovanih radnika iznosio je 600. Izračunati produktivnost rada u DD."Krivaji" po godinama i u procentima iskazati rast, odnosno opadanje produktivnosti rada u 2005. godini. Izračunati ekonomičnost. **(bodova – 6)**
36. Ako je nominalna vrijednost dionice 10.000 km, dividendna stopa 9%, a kamatna stopa 6%, kolika je cijena dionice? **(bodova – 4)**